

Fastställt: Socialnämnden 2020-08-25 § 69

Reviderad: Socialnämnden 2023-01-16 § xx

Gäller för: Socialnämnden

Dokumentansvarig:

Verksamhetschef IFO

Dnr : **SN2020/86-15**

Riktlinje för ersättning till familjehem

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Delegation att fatta beslut om ersättning.....	5
2. Definition av familjehem	5
2.1 Definition av jourhem	5
3. Avtal.....	6
3.1 Uppsägningstider	6
3.2 Hävning av avtal	6
4. Former för utbetalning av ersättningarna.....	6
5. Arvodet.....	7
5.1 Allmänt.....	7
5.2 Grunderna för arvodet.....	7
5.3 Förhållanden som kan motivera ett högre arvode inom intervallet	8
5.4 Omständigheter som kan reducera arvodet och omkostnadsersättningen	8
5.5 Kompensation genom tillfällig föräldrapenning	9
6. Förhöjt arvode	9
6.1 Förhöjt arvode under en tidsbegränsad period.....	9
6.1 Barn som kan ha rätt till personlig assistans enligt LSS	10
7. Omkostnadsersättning	10
7.1 Allmänt.....	10
7.2 Principerna för omkostnadsersättningen	10
7.3 Barnets grundkostnad.....	11
7.4 Barnets tilläggskostnader	11
7.4.1 Delegat tilläggskostnader	11
7.5 Extra utrustning till barnet	12
7.6 Föräldrars skyldighet att bidra till kommunens kostnader.....	12
8. Kostnader inför placeringen.....	12
8.1 Kläder m.m.....	12
8.2 Basutrustning	12
9. Avlastning i vården	12
10. Socialförsäkringsförmåner m.m.....	13
10.1 Allmänt barnbidrag	13
10.2 Föräldrapenning	13
10.3 Tillfällig föräldrapenning vid barns sjukdom	13
10.4 Bostadsbidrag.....	14
10.5 Underhållsstöd	14
10.6 Barnpension och efterlevandestöd	14

10.7 Omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning	14
10.6 Bilstöd	14
10.7 Aktivitetsersättning	14
10.8 Färdtjänst.....	15
11. Försäkringar	15
11.1 Hemförsäkringen.....	15
11.2 Kommunens ansvarsförsäkring.....	15
11.3 Barnets försäkringsskydd	15
11.4 Uppdragstagares försäkringsskydd.....	16
11.5 Skador förorsakade av annan	16
12. Socialnämndens ersättning till särskilt förordnad vårdnadshavare.....	16
12.1 Barnbidrag.....	16
12.2 Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning	17
12.3 Underhållsbidrag	17
12.4 Underhållsstöd	17
12.5 Barnpension och andra pensionsförmåner	17
12.6 Vårdbidrag	18
12.6 Omkostnadsersättning och merkostnadsbidrag.....	18
12.7 Bilstöd	18
12.8 Aktivitetsersättning	18
13. Ersättningar vid familjehemsvård av barn och unga enligt SoL, LVU och LSS	18
13.1 Omkostnadsersättning	18
13.1.1 Tabell över omkostnadsersättning och delegater	19
13.2 Arvodesersättning	19
13.2.1 Tabell över arvodesersättning och delegater.....	19
14. Familjehemsersättning vid förälder/barnplacering enligt SoL, LVU och LSS.....	19
14.1 Omkostnadsersättning	19
14.1.1 Tabell över omkostnadsersättning och delegater	19
14.2 Arvodesersättning	19
14.2.1 Tabell över arvodesersättning och delegater.....	20
14.3 Räkneexempel förälder/barnplacering	20
15. Familjehemsersättning vid placering av vuxen enligt SoL.....	20
15.1 Omkostnadsersättning	20
15.1.1 Tabell över omkostnadsersättning och delegater	20
15.2 Arvodesersättning	21
15.2.1 Tabell över arvodesersättning och delegater.....	21

16. Ersättning vid nätverksplacering.....	21
16.1 Omkostnadsersättning vid nätverksplacering.....	21
16.1.1 Tabell över omkostnadsersättning och delegater	21
17. Barnkonsekvensanalys	21

1. Inledning

Syftet med riktlinjen är att skapa förutsättningar för en enhetlig hantering av ersättning till familjehem. Riktlinjen är framtagen efter rekommendationer i Sveriges kommuner och regioners (SKR) cirkulär i ämnet. Mindre justeringar har gjorts för att anpassa cirkulärets rekommendationer till rådande förhållanden i Bollebygds kommun. I riktlinjen används generellt begreppet barn då det hänvisas till den placerade individen, detta görs eftersom det generellt är barn som placeras. Vad som sägs om barn i familjehem ska dock i lämplig omfattning även gälla för vuxna som placeras i familjehem.

1.1 Delegation att fatta beslut om ersättning

Enligt socialnämndens delegeringsordning har **enhetschef** delegation att fatta beslut om ersättning till familjehem enligt riktlinjen. Från pt. 13 i denna riktlinje anges ersättningsnivåer för olika typer av familjehem och till nivåerna har delegation kopplats. Om det bedöms finnas skäl att bevilja ersättning utöver de nedan rekommenderade nivåerna fattas beslut av socialt utskott.

2. Definition av familjehem

Familjehem definieras i 3 kap. 2 § socialtjänstförordningen (2001:937) (SoF) på följande sätt "Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran eller vuxna för vård och omvårdnad och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt."

I 2 § förordningen (1993:1090) till lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade anges att denna definition även gäller för familjehem som beviljats som en insats enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Det kan sålunda noteras att ett familjehem inte kan bedrivas yrkesmässigt till skillnad från HVB där det enligt 3 kap. 1 § SoF krävs att verksamheten bedrivs yrkesmässigt. Med yrkesmässighet avses i detta sammanhang att verksamheten bedrivs kontinuerligt och i förvärvssyfte (prop. 1996/97: 124 s. 146).

Definitionen gäller även för s.k. konsulentstödda familjehem, det vill säga familjehem som förmedlas av en privat konsulentverksamhet och därifrån får stöd och handledning genom en konsulent. Placeringar i konsulentstödda familjehem omfattas av samma regelverk som andra familjehemsplaceringar. Den enda formella skillnaden är att socialnämnden har uppdragit till konsultbolaget att ge utbildning, råd, stöd och annan hjälp till familjehemmet.

Det är viktigt att notera att ett barn antingen bor i sitt föräldrahem eller i ett hem som har godkänts av socialnämnden, antingen som familjehem eller som närståendeplacering. Någon annan form av boende i ett hem kan aldrig bli aktuell då ett barn enligt 6 kap. 6 § SoL inte utan socialnämndens medgivande eller beslut om att vård får tas emot för stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem.

2.1 Definition av jourhem

Ett enskilt hem som vid upprepade tillfällen tar emot barn för tillfällig vård och fostran benämns jourhem i lagen. För dessa hem finns i 6 kap. 6 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) särskilda regler.

Jourhemmen är ofta kontrakterade av en eller flera kommuner för ett visst antal platser. Det förekommer även privat så kallad konsulentstödd jourhemsverksamhet, som förmedlar platser i jourhem och kan ge dessa handledning.

Ett enskilt hem som, efter beslut av socialnämnden, vid enstaka eller upprepade tillfällen tar hand om ett och samma barn är inte att anse som jourhem. För att säkerställa att hemmet kan tillgodose de krav som ställs på kvalitet och säkerhet finns i 6 kap. 6 § 3 st. SoL krav på att hemmet ska vara utrett i samma omfattning som gäller för ett familjehem. Det är den socialnämnd som beslutar om en placering av ett barn som ansvarar för att hemmet är utrett. Vid utredning av ett jourhem görs en bedömning av hemmets allmänna förutsättningar att erbjuda barn tillfällig vård och fostran. Nämndens ställningstagande efter utredning kan kompletteras med att hemmet är lämpligt för en viss åldersgrupp, innehålla förbehåll om ett visst antal barn o. dyl. Socialtjänsten kan även placera barn i ett jourhem som är utrett och befunnits lämpligt av en annan socialnämnd, t.ex. socialnämnden i den kommun där jourhemmet är beläget.

Om socialtjänsten väljer att anlita en enskild verksamhet som svarar för konsulentstöd till jourhem/familjehem kvarstår kravet på att hemmet ska vara utrett av en socialnämnd och att utredningen ska vara aktuell.

3. Avtal

Socialnämnden är enligt 6 kap. 6 b § SoL skyldig att ingå avtal med dem som nämnden avser att anlita som familjehem. Avtalet bör utgå från vårdplanen och genomförandeplanen om en sådan har hunnit upprättas och beskriva vad som ingår i nämndens respektive familjehemmets åtagande för att nå målen i dessa planer. Det ska exempelvis framgå vem som är ansvarig för att olika insatser kommer till stånd, såsom hälso- och sjukvårdsinsatser och stödinsatser i skolan. En annan fråga som bör regleras är vad som ska gälla om familjehemmet vill ta emot ytterligare ett barn. Av avtalet bör också framgå vad uppdraget omfattar, vilket stöd familjehemmet kan få, ersättningar, försäkringar, uppsägningstider m.m.

3.1 Uppsägningstider

För familjehemsavtal med Bollebygds kommun gäller uppsägningstid om en månad. Om placeringen krävt att en person är tjänstledig under en bestämd period ska avtalet istället ha en uppsägningstid om tre månader under tiden tjänstledigheten pågår. Då familjehemsföräldern har återgått till förvärvsarbete i samma omfattning som tidigare ska uppsägningstiden åter vara en månad. Uppsägningen ska ske skriftligen och ska göras i så god tid att sista dagen för placeringen sammanfaller med uppsägningstidens sista dag.

För jourhemsplaceringar gäller att uppsägningstiden är tre dagar under förutsättning att det inte har krävts att familjehemsförälder nödgats begära tjänstledigt från förvärvsarbete med anledning av placeringen, i sådant fall ska uppsägningstiden vara 2 veckor.

3.2 Hävning av avtal

I samtliga familjehemsavtal ska det finnas en klausul om hävning av avtalet om det framkommer skäligen misstanke om ett placerat barn far illa i familjehemmet på sådant sätt att en omplacering måste ske omedelbart. Grund för hävning finns då genom att

familjehemmet väsentligt bryter mot avtalet genom att inte ge barnet tillräcklig omvårdnad.

4. Former för utbetalning av ersättningarna

Uppdraget som familjehem får inte bedrivas yrkesmässigt (se pt. 2) och arvodet ska beskattas som inkomst av tjänst. Det är således inte möjligt att utbetala ersättningen som en vårddygnsavgift till familjehemmets eventuella näringsverksamhet och att familjehemmet själv betalar skatt och sociala avgifter.

5. Arvodet

5.1 Allmänt

Arvodet är en skattepliktig inkomst, som beskattas som inkomst av tjänst. Det kan fördelas mellan familjehemsföräldrarna och utbetalas till en av dem enligt deras önskemål. Socialnämnden ska göra avdrag för preliminärskatt och betala sociala avgifter. Dessutom ska man lämna kontrolluppgift till Skatteverket över utbetalda arvoden och omkostnadsersättningar. Familjehemmet ska uppmanas att inlämna en A-skattsedel.

Uppdraget att vara familjehem är inte semestergrundande. Arvodet är såväl sjukpenning- som pensionsgrundande men berättigar inte till tjänstepension. Socialnämnden ska inte betala sjuklön under de första fjorton dagarna av en sjukperiod eftersom det inte föreligger något anställningsförhållande. En familjehemsförälder ska istället sjukanmäla sig direkt till Försäkringskassan för att få sjukpenning. Familjehemsuppdraget ger inte rätt till A-kassa men räknas som så kallad "överhoppningsbar tid" i arbetslöshetsförsäkringen på samma sätt som vård av barn.

Genom arvodet ersätts familjehemmet för den tid som åtgår för uppdraget. En familjehemsförälders åtaganden är att fungera som förälder i vardagssituationen dvs. gå på föräldramöten, delta i utvecklingssamtal i förskola och skola, besök hos tandläkare och läkare, ta emot företrädare för socialnämnden och delta i fortbildning och handledning. SKR:s rekommendationer är tillämpliga även för familjehem som består av anhöriga eller andra närstående och som fått sitt uppdrag av socialnämnden. Beroende på omständigheterna kan det i vissa fall vara rimligt att enbart betala ut omkostnadsersättning, exempelvis vid en kortare placering hos anhöriga som inte är utredda för ett familjehemsuppdrag.

På Skatteverkets hemsida finns information om skatter och avdrag gällande familjehemsföräldrars arvode, vilket nya uppdragstagare bör få information om¹.

5.2 Grunderna för arvodet

¹ För mer information se Skatteverkets hemsida om familjehem

Nivån på arvodet bestäms av hur mycket tid och hur stor arbetsinsats som uppdraget kräver av familjehemsföräldrarna. Det innebär att ett arvode både kan komma att höjas och sänkas under den period som en placering pågår.

Arvodet följer löneutvecklingen i vårdirken som till exempel vårdare, barnskötare, vårdbiträden, behandlingsassistenter. Det innebär att arvodet omräknas varje år med den procentsats som motsvarar den senast kända genomsnittliga löneökningen för dessa yrkesgrupper. Uppgifter om den procentuella löneökningen hämtas årligen från SKR:s lönestatistik. Omräkningen gäller fr.o.m. den 1 januari respektive år och innebar en höjning av arvodet för år 2024 med 1,6 procent.

Speciellt gällande arvodet för barn och unga år 2023

Arvodet gällande jour- och familjehem som tar emot barn och unga 0-19 år ökar med 2991 kronor i jämförelse med 2020 års belopp². Arvodet är detsamma för en åldersklass 0-19 år. De är tidsåtgång och arbetsinsats inom uppdraget som är vägledande för vilket arvode som utbetalas. Det innebär att ett arvode kan komma att höjas såväl som sänkas under ett uppdrag utifrån tidsåtgång och arbetsinsats³. Inledningsvis kan då arvodet bestämmas för en begränsad period. Därefter bör det finnas bättre förutsättningar att fastställa nivån på det fortsatta arvodet.

5.3 Förhållanden som kan motivera ett högre arvode inom intervallet

För varje placerad person fastställs ett bestämt arvode per månad. Vid en nyplacering kan det ibland vara svårt att bedöma den placerades behov av insatser och därmed vilken arbetsinsats och tidsåtgång som kommer att krävas av familjehemmet och inledningsvis kan då arvodet bestämmas för en begränsad period till exempel 3 månader. Därefter bör det finnas bättre förutsättningar att fastställa nivån på det fortsatta arvodet.

Personer som placeras i familjehem kan ha sociala problem, funktionsnedsättning eller andra vårdbehov av varierande omfattning. Det kan även finnas ett skyddsbehov.

² Grundarvode 0-19 år 11 237 kr för 2023

³ SKR cirkulär 22:41

De rekommenderade ersättningsnivåerna har tagit hänsyn till detta och ersättningsnivåerna gäller oavsett vilket lagrum som placeringen eller insatsen grundar sig på.

Nedan lämnas exempel på förhållanden som, ensamma eller tillsammans, kräver ökade arbetsinsatser och kunskaper vilket motiverar en höjning av arvodet inom ramen för rekommendationerna. Exempelen är inte uttömmande utan det kan förekomma andra skäl att höja arvodet.

Exempel på skäl för att höja arvodet:

- starkt utagerande beteende hos barnet eller den unge
- starkt hämmat beteende: passiv, depressiv, ängslig, inbunden
- specifika skolproblem: skolk, anpassningsproblem, konflikter
- missbruk av beroendeframkallande medel
- negativt beteende: kriminalitet, asocialitet, vagabondering, prostitution
- fysisk och psykisk funktionsnedsättning, intellektuell funktionsnedsättning
- kroppslig sjukdom av kronisk karaktär, allergier, eksem och liknande som ställer krav på särskilda insatser
- omfattande kontakter med sjukvården, barn- och ungdomspsykiatri och myndigheter
- omfattande kontakter med anhöriga eller andra närstående personer.

Det kan förekomma att en enskild har så omfattande behov av vård och omsorg att det finns skäl att fastställa arvodet till en nivå som överstiger de ersättningsnivåer som finns under pt. 13 och framåt. Som exempel kan nämnas omfattande funktionsnedsättning eller sjukdomar som gör att familjehemsuppdraget inte går att kombinera med förvärvsarbete. Beslut om ersättning ska då fattas av socialt utskott.

5.4 Omständigheter som kan reducera arvodet och omkostnadsersättningen

Det förekommer att familjehem behöver avlastning i vården av barn som till följd av funktionsnedsättning, sjukdom eller liknande är särskilt vårdkrävande. Det är fråga om placeringar där barnet regelbundet kommer att vistas utanför familjehemmet. När ersättning till familjehemmet ska beräknas vid en nyplacering är detta en omständighet att beakta och det kan medföra att såväl arvode som

omkostnadsersättningen eller något av dem bestäms till en lägre nivå än om barnet varit i familjehemmet på heltid.

Frågan om reducering av ersättningarna kan även uppkomma under en pågående placering och det blir då fråga om en överenskommelse om hur barnets frånvaro påverkar familjehemmets kostnader och arbetsinsats och därmed storleken på arvodet och omkostnadsersättningen. Frågan om förändringar i ersättningarna kan till exempel bli aktuell när ett familjehemsplacerat barn ska gå i skolan på annat håll och behöver bo där under skoltid samtidigt som placeringen i familjehemmet behöver kvarstå.

Reducering av arvodet kan bli aktuellt när syskon placeras i ett och samma familjehem. Det kan i sådana fall förekomma att en och samma uppgift ingår för respektive syskon och denna uppgift går att utföra samtidigt. Exempelvis kan det röra sig om att familjehemmet skjutsar syskonen till gemensamt umgänge med föräldrar eller andra närstående, eller deltar på möten som gäller samtliga syskon som är placerade i familjehemmet, utan att det medför merarbete för familjehemmet att det gäller mer än ett barn.

Ett inledningsvis högre arvode kan komma att reduceras när barnets vårdbehov inte längre är lika omfattande. Det kan exempelvis gälla då ett barn vid placeringstillfället har täta vårdkontakter inom hälso- och sjukvården som innebär en hög arbetsinsats och tidsåtgång för familjehemmet, men att kontakterna senare upphör och därmed familjehemmets uppgifter kring detta, eller ett barn som av annat skäl inledningsvis i placeringen behöver avsevärt mycket stöd av familjehemmet i jämförelse med vad som är vanligt för barn i samma ålder.

Reducering av arvodet kan också bli aktuellt vid placering i ett familjehem som efter utredning av hemmet inte bedöms ha förutsättningar att tillgodose barnets hela vårdbehov, men där den sammantagna bedömningen är att det är till barnets bästa att få bo i det tilltänkta familjehemmet. Det kan som exempel gälla ett familjehem som inte bedöms kunna ge barnet tillräckligt stöd i skolarbetet eller inom ett annat område som familjehemsföräldrar vanligtvis ansvarar för, och att socialnämnden därför kompletterar med andra insatser medan barnet är placerat i familjehemmet.

5.5 Kompensation genom tillfällig föräldrapenning

Då ersättningsnivåerna har bestämts har hänsyn tagits till att alla barn kan drabbas av tillfälliga sjukdomar t.ex. förkylningar och behöva ha en vuxen hemma hos sig. Familjehemmets inkomstbortfall kompenseras då via den tillfälliga föräldrapenningen och ansökan ska göras hos Försäkringskassan. Bollebygds kommun lämnar inte någon kompensation för resterande inkomstbortfall.

6. Förhöjt arvode

6.1 Förhöjt arvode under en tidsbegränsad period

En familjehemsförälder har enligt föräldraledighetslagen rätt till ledighet från sin anställning om hen har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem till dess barnet är 18 månader. En familjehemsförälder som har tagit emot ett barn för stadigvarande vård och fostran i sitt hem har därtill rätt till förkortning av normal arbetstid med upp till en fjärdedel för vård av barn som inte har fyllt åtta år eller som är äldre än så, men ännu inte avslutat sitt första skolår. Det kan förekomma att ett barn har så stora omvårdnadsbehov att det krävs en vuxen hemma på heltid. Frågan om ett förhöjt arvode kan bli aktuell när nämnden bedömer att barnet har så stora omsorgsbehov att familjehemsföräldrarna som förvärvsarbetar behöver vara tjänstlediga under en tidsbegränsad period för att vara hemma med barnet på hel eller deltid. Det kan finnas skäl att använda en nivå på det förhöjda arvodet som överstiger SKR:s exemplnivåer. Det är en bedömningsfråga som måste avgöras i varje enskilt ärende.

Det kan också förekomma att nämnden, med hänsyn till det placerade barnets behov, begär att en vuxen ska finnas hemma under en längre period. En sådan period ska tidsbegränsas och kan förlängas vid behov. Frågan kan bli aktuell vid t.ex. spädbarnsplaceringar, svåra sjukdomstillstånd eller en omfattande funktionsnedsättning. Nämnden kan också söka ett familjehem som väljer att vara familjehem på heltid, kanske som alternativ till förvärvsarbete. I sådant fall har familjehemsföräldern gjort valet att avstå från förvärvsarbete för att vara familjehem. Socialnämnden får, för ett sådant uppdrag, bestämma arvodesnivån utifrån vad som kan överenskommas och utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. Det förhöjda

arvodet är således sjukpenning- och pensionsgrundande men berättigar inte till tjänstepension.

Ersättningsgränserna ska beaktas och beslut om ersättning utöver högsta nivån ska fattas av socialt utskott. Om placering sker på ett sådant sätt att beslutet inte kan fattas vid nästkommande utskottssammanträde ska ett extra utskott sammankallas om den förhöjda ersättningen beräknas utgå under mer än sex månader. Om förhöjd ersättning ska utgå mindre än sex månader kan beslut som inte kan vänta fattas av socialnämndens ordförande.

6.1 Barn som kan ha rätt till personlig assistans enligt LSS

Familjehemsföräldrarnas uppdrag från kommunen är att ge barnet vård och fostran samt den omsorg som föräldrar annars ansvarar för men svårt funktionsnedsatta barn kan kräva mer. Om barnet omfattas av LSS kan barnets behov av stöd och service ges genom att barnet beviljas personlig assistans enligt LSS. Assistansen kan utföras av familjehemsförälder eller någon utomstående. Vem som utför sådan assistans har betydelse för nivån på arvodet och om det ska utgå ett förhöjt arvode p.ga omfattningen och svårighetsgraden av uppdraget.

7. Omkostnadsersättning

7.1 Allmänt

Familjehemmen får göra avdrag i sin deklaration för den del av omkostnadsersättningen som överstiger 5 000 kronor per år. Staten bestämmer om eventuella begränsningar i rätten till avdrag för utgifter som uppkommer i samband med förvärvsinkomster. På Skatteverkets hemsida finns information om skatter och avdrag gällande familjehemsföräldrars omkostnadsersättning⁴. Omräkning av omkostnadsersättningen sker årligen med prisbasbeloppet. Omkostnadsersättningen är inte sjukpenning- eller pensionsgrundande.

Om ersättning för tilläggskostnader betalas ut måste det finnas ett beslut som motiverar tilläggskostnaderna. Av motiveringen ska det framgå att det finns ett individuellt behov hos barnet som gör att familjehemmet har kostnader utöver grundkostnaden. Det ska framgå vilka kostnader som ingår i ersättningen och hur de

⁴ För mer information se Skatteverkets hemsida om familjehem

är beräknade. Det behöver däremot inte finnas kvitton på tilläggskostnader inom SKR:s rekommenderade schablonbelopp. Omräkning av omkostnadsersättningen sker årligen utifrån prisbasbeloppet.

I de fall socialnämnden betalar en högre omkostnadsersättning än SKR:s rekommendation ska nämnden kunna redovisa den ekonomiska beräkning som ligger till grund för ersättningen. Beräkningen och skälet till den högre ersättningen ska dokumenteras i familjehemsakten. Familjehemmet ska kunna få en skriftlig information att lämna till Skatteverket avseende den ekonomiska beräkningen och skälen till den högre omkostnadsersättningen. En sådan uppgift lämnas utan att den placerades namn anges. Den omkostnadsersättning som utbetalats ska redovisas på kontrolluppgiften till Skatteverket.

7.2 Principerna för omkostnadsersättningen

Omkostnadsersättningen är till för att täcka de merkostnader som familjehemmet får när det tar emot barnet i sin familj. Ersättningen utgörs dels av en åldersfördelad schablon, som kallas grundkostnad, dels av tilläggskostnader som beräknas individuellt efter det placerade barnets eventuella speciella behov.

Omkostnadsersättningen höjs när barnet fyller 13 år. Omkostnadsersättningen följer kostnadsutveckling genom koppling till prisbasbeloppet. Konsumentverkets beräkningar av kostnader för olika hushåll och för barn i olika åldrar har beaktats vid beräkningen av omkostnadsersättningens storlek

7.3 Barnets grundkostnad

Grundkostnaden beräknas täcka barnets normala och löpande behov för försörjning och livsföring i övrigt. Den är lika för alla barn i åldersgruppen. I grundkostnaden ingår kostnader för barnets livsuppehälle och del i de gemensamma hushållsutgifterna. Exempel på sådana utgifter är livsmedel, kläder, skor, personlig hygien, fickpengar, lek och fritid, förbrukningsvaror, möbler, husgeråd, textilier, TV, telefon och normalt slitage. På Konsumentverkets hemsida finns redogörelse för samtliga kostnadsposter som ingår i hushållets gemensamma kostnader⁵

⁵ För mer information se Konsumentverkets hemsida "Förklaring till kostnadsposterna"

Omkostnadsersättningen inkluderar barnbidrag alternativt studiebidrag som ska dras av efter mottaget beslut från Försäkringskassan om utbetalning direkt till familjehemmet alternativt ungdomen. Ersättningen utgår från att familjehemmet tar emot barnet i sin befintliga bostad, vilket innebär att placeringen inte medför högre bostadskostnad eller högre hyra. Hänsyn har tagits till att familjehemmet får kostnader för ökad förbrukning av el, vatten och normalt slitage. Om familjehemmet behöver byta till en större och dyrare bostad eller göra en ombyggnad kan ersättningen höjas med den merkostnad som uppkommer i form av högre hyra eller högre nettoutgift för ränta och drift i eget boende. Amorteringar på lån kan inte ersättas av kommunen eftersom det blir en kapitaltillgång som tillkommer familjehemmet. Motsvarande gäller då familjehemmet avser att köpa en större bil.

7.4 Barnets tilläggskostnader

Barnets individuella behov kan medföra att det finns utgifter som tillkommer utöver grundkostnaden. Exempel på sådana kostnader är barn-/skolbarnomsorgsavgift, kostnader för umgängesresor till föräldrar eller andra närstående, specialkost, glasögon eller linser, kostsamma fritidsaktiviteter såsom ishockey, balett, ridning, semesterresor samt eventuella avgifter för färdtjänst. Barn i familjehemsvård omfattas av samma högkostnadsskydd för läkarvård och medicin, som familjens övriga barn. Ett familjehem kan vara beläget så att allmänna kommunikationer saknas eller att barnet inte klarar att själv förflytta sig. Då kan milersättning utgå till familjehemmet som motsvarar högsta skattefria milersättningen, som årligen fastställs av Skatteverket⁶.

Det är möjligt att fatta beslut om en högre milersättning än den som Skatteverket har fastställt som högsta skattefria milersättning. I de fall milersättningen överstiger det skattefria beloppet behöver kommunen redovisa den del av milersättningen som överstiger det skattefria beloppet. Denna del ska framgå på lönespecifikationen, precis som arvudet. Det överskridna beloppet ska uppdragstagaren deklarerera för. Kostnader som är regelbundet återkommande kan schabloniseras och betalas som en fast tilläggskostnad per månad medan andra kostnader uppkommer mer sällan och prövas när det är aktuellt.

⁶ För mer information se Skatteverket hemsida "Beräkna ditt reseavdrag"

7.4.1 Deleгат tilläggs-kostnader

Tilläggs-kostnader	
Belopp/månad	Deleгат
Upp till 1000 kr	Handläggare
1000-3000 kr	Enhetschef
Över 3000 kr	Socialt utskott

7.5 Extra utrustning till barnet

Det är inte möjligt att ha generella rekommendationer när det gäller nivån på olika tilläggs-kostnader som kan bli aktuella. Det kan t.ex. vara fråga om inköp av cykel, moped, mobiltelefon, surfplatta eller en dator. I det fall barnet har egna tillgångar, t.ex. pengar på ett spärrat konto, bör kontakt tas med förälder eller förordnad ställföreträdare för barnet, som kan ansöka om uttag hos överförmyndaren för att få pengar till den extra utrustning som barnet behöver. Föräldrar har en underhållsskyldighet för barnet enligt 7 kap. 1 § FB och det är bara i vissa situationer som barnets egna tillgångar får användas, vilket regleras i 12–14 kap. FB. Behovet kan även tillgodoses genom att nämnden beviljar kostnaderna för sådana inköp enligt delegationsordningen ovan. Denna extra utrustning tillhör barnet vid en eventuell flytt från familjehemmet.

7.6 Föräldrars skyldighet att bidra till kommunens kostnader

Föräldrar är skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader när ett barn under 18 år får vård utom det egna hemmet enligt 8 kap. 1 § SoL och 20 § LSS. I de fall kommunen begär in denna ersättning från barnets föräldrar under pågående placering så reduceras omkostnadsersättningen med motsvarande belopp. Utförlig information om föräldrars ersättningsskyldighet, finns att ta del av i SKR:s cirkulär 2006:54. Blankett för att beräkna beloppet som föräldern ska betala kan beställas hos Adda.

8. Kostnader inför placeringen

8.1 Kläder m.m.

Socialnämnden ansvarar för att de som placeras i familjehem är utrustade med de kläder som behövs för den närmaste årstiden. Barnet kan även ha behov av leksaker, fritidsutrustning och liknande för att finna sig tillrätta och få en meningsfull tillvaro och trivsel. Vad som ska köpas beror på hur ett visst barns behov ser ut, vad barnet redan har och hur länge placeringen förväntas pågå. Det kan vara lämpligt att barnet och familjehemmet, i samråd med socialtjänsten, gemensamt planerar vad som ska köpas.

8.2 Basutrustning

Familjehemmet behöver eventuellt utrusta det rum som barnet ska bo i. Barnet behöver utrustning för att sova, förvara kläder, leksaker m.m. Skolbarn behöver plats för läsläsning. Vilken utrustning som behöver skaffas får bedömas utifrån vad som finns, vad barnet behöver utifrån sin ålder och intressen och hur länge placeringen beräknas pågå. Det är tänkt att framtida kompletteringar av utrustningen ska finansieras inom ramen för den löpande omkostnadsersättningen. Extra ersättning till utrustning av dyrare slag eller p.g.a. extremt slitage får prövas särskilt i varje enskilt fall. Om den placerade är ett barn med funktionsnedsättning kan det behövas särskild utrustning eller anpassning i hemmet.

9. Avlastning i vården

Ett placerat barn kan ha stort behov av tillsyn och vård till följd av t.ex. funktionsnedsättning, sjukdom eller beteendestörningar. Detta kan medföra att familjehemmet behöver avlastning, det kan t.o.m. vara en förutsättning för att familjehemsvården ska kunna genomföras. Socialnämnden ansvarar för att familjehemmet får det stöd och den hjälp som behövs, vilket framgår av 6 kap. 7 § SoL.

I första hand kan avlastning ske genom att barnet får plats i förskola eller inom skolbarnsomsorgen. Avlastningen kan även ske genom att en person kommer till familjehemmet och tar hand om barnet i den omfattning som behövs i det enskilda fallet. I vissa fall är det lämpligare att avlastning sker genom att barnet vistas på annan plats t.ex. i en annan familj (kontaktfamilj). Vilken typ av avlastning som ska väljas och omfattningen bedöms efter omständigheterna i det enskilda fallet.

Kostnaderna för sådana insatser, oavsett i vilken form den ges, betalas av socialnämnden som också beslutar om insatsen, se 2 a kap. 4 § SoL.

Barn med svåra funktionsnedsättningar som vistas i familjehem som en insats enligt 9 kap. 8 § LSS, kan beviljas biträde av kontaktperson enligt 9 kap. 4 § LSS, avlösarservice i hemmet enligt 9 kap. 5 § LSS, korttidsvistelse utanför det egna hemmet enligt 9 kap. 6 § LSS, och korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov enligt 9 kap. 7 § LSS. Ett beslut om sådana insatser enligt LSS får fattas av den nämnd som beviljat insatsen enligt 9 § 8 LSS.

10. Socialförsäkringsförmåner m.m.

När barn placeras i familjehem eller får insatsen familjehem enligt LSS påverkas olika socialförsäkringsförmåner enligt bestämmelser i socialförsäkringsbalken (SFB). Socialnämnden är i vissa fall skyldig att informera andra myndigheter om att ett barn placeras i familjehem. Socialnämnden behöver också informera familjehemmet om vad som gäller. I följande text sammanfattas information om de socialförsäkringsförmåner som oftast blir aktuella för förändringar när ett barn placeras utanför det egna hemmet eller får insatsen familjehem enligt LSS.

10.1 Allmänt barnbidrag

Rätten till barnbidrag regleras i lag om allmänna barnbidrag (SFS 1947:529).

Barnbidraget lämnas från och med månaden efter den då barnet fötts eller den tid rätten till bidraget annars uppkommit. Det utbetalas t.o.m. det kvartal då barnet fyller 16 år. Barnbidrag betalas ut till barnets föräldrar om någon av dem är vårdnadshavare, om föräldrarna har gemensam vårdnad betalas hälften av barnbidraget ut till dem vardera. När ett barn placeras i familjehem ska nämnden enligt 16 kap. 18 § socialförsäkringsbalken (2010:110) (SFB) göra en framställan till Försäkringskassan om att barnbidraget ska utbetalas till en familjehemsförälder. Barnbidraget eller studiebidraget reducerar nivån på den omkostnadsersättning som kommunen betalar. Familjehemmet får således genom barnbidrag/studiebidrag och kompletterande omkostnadsersättning sina merkostnader för uppdraget täckta. Flerbarnstillägg betalas inte ut för barn i familjehem. Frågor om aktuella belopp,

åldersgränser m.m. som rör allmänt barnbidrag och förlängt barnbidrag kan ställas till Försäkringskassan.

10.2 Föräldrapenning

Familjehemsföräldrar har inte rätt till föräldrapenning när de tar emot ett familjehems placerat barn. Det är enbart föräldraledigheten som en familjehemsförälder under vissa förhållanden har rätt till. Den som utsetts till särskilt förordnad vårdnadshavare har däremot rätt till föräldrapenning.

10.3 Tillfällig föräldrapenning vid barns sjukdom

Det är inte ovanligt att barn blir tillfälligt sjuka och då inte kan vara i förskolan eller skolan. En familjehemsförälder som stannar hemma har då rätt till tillfällig föräldrapenning för vård av sjukt barn som inte fyllt 12 år. För barn som fyllt 12 men inte 16 år kan tillfällig föräldrapenning betalas ut om barnet har ett utökat vård- eller tillsynsbehov. Vård- eller tillsynsbehovet ska styrkas med ett läkarutlåtande. Rätt till tillfällig föräldrapenning finns också för barn som har fyllt 16 men inte 21 år, i vissa fall 23 år, om barnet tillhör någon personkrets enligt 1 § LSS.

Familjehemsföräldrarna bör informeras om rätten till tillfällig föräldrapenning. Bollebygds kommun betalar inte ut ersättning för mellanskillnaden mellan den tillfälliga föräldrapenningen och förvärvsinkomsten. För ett barn med hög sjukfrånvaro bör i stället compensation ske genom nivån på det löpande arvodet. Frågor som rör villkoren för tillfällig föräldrapenning kan ställas till Försäkringskassan.

10.4 Bostadsbidrag

En familjehemsförälder kan få bostadsbidrag om barnet som är placerat i hemmet beräknas bo där i minst tre månader. För att få bostadsbidrag måste familjehemmet lämna in en ansökan till Försäkringskassan. Om det finns särskilda skäl kan barnets förälder få behålla ett bostadsbidrag under tiden ett barn är placerat i familjehem eller får insatsen enligt LSS. Frågor som rör bostadsbidrag kan ställas till Försäkringskassan.

10.5 Underhållsstöd

Socialnämnden ska genast underrätta Försäkringskassan om att ett barn som får underhållsstöd placeras i familjehem eftersom det påverkar utbetalningen av

underhållsstödet. Detsamma gäller om ett barn får boendet i familjehem som en insats enligt LSS. Även placering i jourhem påverkar Försäkringskassans bedömning av föräldrarnas rätt till underhållsstöd. Underhållsstöd lämnas inte för en månad när barnet hela månaden är placerad i familjehem eller får insatsen familjehem enligt LSS. Under jullov och sommarlov betalas underhållsstödet ut för dessa månader, även om barnet inte är hemma hela månaden. Frågor som rör underhållsstöd kan ställas till Försäkringskassan.

10.6 Barnpension och efterlevandestöd

Det finns ingen bestämmelse som gör det möjligt att ställa om utbetalning av barnpensionen till kommunen. Det är heller inte möjligt för kommunen att få den del av barnpensionen som en avlidet förälder hade behövt betala i ersättning till kommunen för kommunens kostnader gällande placeringen, om hen hade levt. Efterlevandestöd är ett grundskydd för barn som får låg eller ingen barnpension. Efterlevandestöd ska från och med 2023-01-01 inte ges till barn och unga vars boende och uppehälle bekostas av det allmänna.

10.7 Omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning

En familjehemsförälder har inte rätt till omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning för ett placerat barn som till följd av sjukdom eller funktionsnedsättning behöver särskild tillsyn eller har merkostnader. Det med anledning av att den vård barnet kan få i familjehemmet i de allra flesta fall avser samma hjälpbehov som legat till grund för bedömningen av rätten till omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning. En familjehemsförälder har inte rätt till merkostnadsersättning för ett barn som till följd av funktionsnedsättning har merkostnader. Merkostnadsersättningen är till för att ersätta skäliga kostnader som uppkommer till följd av barnets funktionsnedsättning och som är utöver vad som är vanligt för barn i samma ålder. Ersättningen har betydelse vid beräkning av eventuella tilläggs-kostnader i omkostnadsersättningen. Frågor rörande aktuella belopp och villkor för omvårdnadsbidrag och merkostnadsersättning kan ställas till Försäkringskassan.

10.6 Bilstöd

Familjehemsföräldrar kan i vissa fall få bilstöd från Försäkringskassan för inköp och anpassning av en bil med anledning av den funktionshinder som det placerade barnet

har, och som gör det svårt för barnet att förflytta sig eller åka kollektivt tillsammans med familjehemsföräldern. Ersättningen betalas inte ut av Bollebygds kommun.

10.7 Aktivitetsersättning

En ungdom med funktionsnedsättning kan det året hen fyller 19 år få aktivitetsersättning för att bli klar med studier på gymnasienivå. Därmed kan omkostnadsersättningen till familjehemmet komma att reduceras med ett belopp som motsvarar vad den placerade själv står för med stöd av sin aktivitetsersättning. I samband med en eventuell förändring av omkostnadsersättningen till familjehemmet kan det vara på sin plats att undersöka om den berörda personen och familjehemmet behöver vägledning och stöd i hur deras överenskommelse om ekonomin ska se ut framöver. Mer information om aktivitetsersättning finns på Försäkringskassans hemsida.

10.8 Färdtjänst

Färdtjänst är en del av den allmänna kollektivtrafiken och regleras i två särskilda lagar, lagen om färdtjänst (SFS 1997:736) samt i lag om riksfärdtjänst (SFS 1997:735). Ansökan om färdtjänst ska sökas hos den kommun där sökande är bosatt eller hos den till vilken kommunen överlåtit sina uppgifter enligt färdtjänstlagen. En sådan ansökan kan göras av den sökande eller av en legal företrädare för denna.

11. Försäkringar

Det är viktigt att de personer som på uppdrag av socialnämnden tar emot ett barn i sitt hem så långt som möjligt skyddas mot skador som den placerade eller den som får en insats kan förorsaka. Det kan bli fråga om skador på såväl personer som egendom. I vissa fall kan skadorna bli både omfattande och kostsamma. I en del fall kan det krävas höga ersättningar för att åtgärda och ersätta vad som skadats. Mot den bakgrunden är det viktigt att kommunen ser över sina försäkringar och att den som är uppdragstagare inför en placering över sitt försäkringsskydd. Familjehemmet ska inför en placering informeras om kommunens befintliga försäkringsskydd avseende olycksfall, sak- och personskada, samt få information om vad familjehemmet själva behöver kontrollera i sitt försäkringsskydd.

11.1 Hemförsäkringen

De olika försäkringsbolagen kan skilja sig åt beträffande vad som ingår i hemförsäkringen. Familjehemmet bör därför uppmanas att kontakta sitt försäkringsbolag för att kontrollera om försäkringen även omfattar den placerade och förutsättningarna för detta t.ex. kan det krävas att barnet är folkbokfört i familjehemmet. Om den placerade har förorsakat skador som omfattas av hemförsäkringen bör familjehemmet göra en skadeanmälan till sitt försäkringsbolag och även till socialnämnden. I de fall familjehemmet får ta egna försäkringar i anspråk bör socialnämnden ersätta dem för självriskan. Det är viktigt att informera familjehemmet om att de ska göra anmälan vid varje skadetillfälle och inte samlar på hög för att återkomma i efterhand med krav på ersättning för sammanlagda kostnader för ett antal skador.

11.2 Kommunens ansvarsförsäkring

Ett viktigt komplement till familjehemmens hemförsäkring är den ansvarsförsäkring som kommunen har tecknat. Bollebygds kommun har tecknat en ansvarsförsäkring som täcker försäkringsfall för placerade barn och försäkringen täcker händelsen i hela världen, den är därför tillämpbar även om skadan inträffat under en godkänd utomlandsresa.

När det uppkommer en skada som kan omfattas av ansvarsförsäkringen ska familjehemmet omgående göra en anmälan till socialnämnden. Nämnden lämnar utan egen värdering anmälan vidare till sitt försäkringsbolag. Det ska aldrig behöva uppstå en diskussion mellan nämnden och familjehemmet om huruvida det rör sig om ett försäkringsfall eller inte, utan den diskussionen får försäkringsbolaget ta.

Försäkringsbolaget tar kontakt med familjehemmet, utreder om det rör sig om ett försäkringsärende och reglerar i så fall detta. Socialtjänsten ska utveckla sina rutiner för hantering av försäkringsfall, i nuläget gäller att familjehemmet ska anmäla försäkringsfall till sin handläggare. Denne lämnar sedan vidare ärendet till närmsta chef som ansvarar för den vidare hanteringen.

Kommunens ansvarsförsäkring omfattar även skador som kan gälla kontaktfamiljer och kontaktpersoner.

11.3 Barnets försäkringsskydd

Barn som är i förskola, skolbarnsomsorg och skola är vanligtvis olycksfallsförsäkrade under tiden i verksamheten men ibland även på sin fritid. Nämnden bör kontrollera vad som gäller beträffande det placerade barnet och vid behov komplettera försäkringsskyddet. Försäkringsskyddet bör, i normalfallet, även omfatta skador till följd av sjukdom.

11.4 Uppdragstagares försäkringsskydd

Uppdragstagare, t.ex. familjehem, omfattas inte i sitt uppdrag av sådana kollektiva olycksfalls- eller arbetsskadeförsäkringar som gäller för anställda. De får själva efter eget önskemål ordna med ett motsvarande försäkringsskydd. Familjehemmet kan få ersättning för premien i en privat försäkring liknande den kollektiva olycksfalls- och arbetsskadeförsäkringen mot att faktura och försäkringsbrev uppvisas.

11.5 Skador förorsakade av annan

Kommunens ansvarsförsäkring omfattar inte skador som förorsakats av besökande till den placerade t.ex. barnets föräldrar, anhöriga, bekanta. Om ett familjehem begär ersättning i ett sådant fall får socialnämnden ta ställning i ersättningsfrågan. Det är inte självklart att nämnden ska ersätta sådana skador eller förluster. En bedömning får då göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

12. Socialnämndens ersättning till särskilt förordnad vårdnadshavare

En särskilt förordnad vårdnadshavare har ingen försörjningsskyldighet för barnet. Den socialnämnd som ansökt om vårdnadsöverflyttningen har därför fått rätt att fortsätta betala dem en skälig ersättning. Detta framgår av 6 kap. 11 § SoL och gäller oavsett om familjehemsplaceringen skett med stöd av SoL eller LVU. Inget hindrar att detta även tillämpas i det fall barnet varit placerat som en insats enligt 9 § 8 pt. LSS. En skälig ersättning bör motsvara vad som tidigare utbetalts som familjehemsersättning d.v.s. arvode och omkostnadsersättning. Denna ersättning ska reduceras med pengar som kommer från annat håll avseende vård och omkostnader t.ex. underhållsbidrag, underhållsstöd, pension, vårdbidrag, barnbidrag, avkastning av kapital och socialförsäkringsförmåner.

Det saknas lagstöd för att utbetala ersättning till en särskilt förordnad vårdnadshavare som inte har varit barnets familjehem tidigare, vad gäller den del som

avser vårdnaden av den underårige. När det gäller den del som avser förmyndarskapet finns det lagstöd för att utbetala arvode i 12 kap. 16 § föräldrabalken.

Arvodet och omkostnadsättningen omräknas årligen i enlighet med SKR:s rekommendationer. Avtalet bör i samband med detta följas upp på initiativ av socialnämnden, eller vid annat tillfälle enligt avtalet. När det gäller bistånd till andra kostnader än arvode och omkostnadsersättning ska särskilt förordnade vårdnadshavare vända sig till sin bosättningskommun. Vid överflyttning av vårdnaden ska socialnämnden i den kommun som har beslutat om placeringen ge särskilt förordnade vårdnadshavare råd och stöd om det begärs.

Särskilt förordnade vårdnadshavare får i vissa situationer använda barnets tillgångar till barnets försörjning och nytta på samma sätt som en förälder. Vilka medel som får användas och till och vad regleras i 12-14 kap. FB. Oftast är barnets tillgångar spärrade gentemot särskilt förordnade vårdnadshavare med så kallad överförmyndarspärr. Hen måste därför ansöka om överförmyndares tillstånd för att ta ut pengar från barnets konto, omplacera värdehandlingar med mera. Inför en vårdnadsöverflyttning till familjehemmet behöver socialnämnden informera barnets blivande särskilt förordnade vårdnadshavare om vilka bidrag som ska sökas och hur dessa påverkar ersättningen från nämnden. Socialnämnden bör tillsammans med den särskilt förordnade vårdnadshavaren i förväg ha gått igenom avtalet inför att det ska undertecknas.

12.1 Barnbidrag

Allmänt barnbidrag betalas ut till särskilt förordnade vårdnadshavare.

12.2 Föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning

Den som utsetts till särskilt förordnade vårdnadshavare har enligt 11 kap. 4 § p. 3 SFB rätt till föräldrapenning. Rättslig vårdnadshavare som inte är förälder och som har vård om barnet har rätt till föräldrapenningförmåner på samma sätt som ett barns förälder.

12.3 Underhållsbidrag

Barnets föräldrar är fortfarande försörjningsskyldiga för sitt barn och ska betala underhållsbidrag till de särskilt förordnade vårdnadshavarna. Underhållsbidrag beräknas enligt bestämmelserna i föräldrabalken. Underhållsbidrag kan fastställas i dom eller genom avtal mellan barnets föräldrar och den särskilt förordnade vårdnadshavaren.

12.4 Underhållsstöd

Om föräldrarna inte alls eller endast i begränsad omfattning betalar underhållsbidrag kan de särskilt förordnade vårdnadshavarna ha rätt till underhållsstöd enligt bestämmelserna i 18 kap. SFB. De särskilt förordnade vårdnadshavarna ska i sådant fall göra ansökan om underhållsstöd hos Försäkringskassan. Underhållsstöd kan utbetalas i förhållande till båda föräldrarna. Det innebär att två underhållsstöd per månad kan utbetalas.

Underhållsstödet för barn till och med 7 år är 1673 kronor per månad, mellan 7-14 år 1823 kronor och från och med månaden efter det att barnet fyller 15 år 2223 kronor.

12.5 Barnpension och andra pensionsförmåner

Barnet har rätt till barnpension om den ena eller båda föräldrarna är avlidna. Barnpensionen utgår enligt bestämmelser i det allmänna pensionssystemet och är tänkt att ersätta en del av den försörjning som den avlidne föräldern bidrog med. Det förekommer även att barnet har pension från annat håll t.ex. privata pensionsförsäkringar. Den av barnets föräldrar som lever ska ansöka om och uppbära sådan pension för barnets räkning. Barnets pensionsförmåner kommer att utbetalas till den efterlevande föräldern om inget annat bestäms. Om båda föräldrarna är avlidna ska barnets vårdnadshavare ansöka om pensionerna. Observera att även andra ersättningar kan utbetalas till dödsbo eller efterlevande barn (förmånstagare) från försäkringsbolag och andra aktörer, men att detta oftast förutsätter en aktiv åtgärd från ställföreträdaren

Ett barn vars förälder är försvunnen eller antas vara avliden kan ansöka om efterlevandestöd. För att inte gå miste om ersättning i fall det av inkomna underlag och handlingar inte kan styrka dödsfallet eller det inte kan göras sannolikt att föräldern är avliden bör barnet samtidigt också söka om underhållsstöd. Ärendet om efterlevandestöd avgörs först. Pensionsmyndigheten meddelar då Försäkringskassan

som i sin tur beslutar om underhållsstöd. Det är enbart en förmån som barnet kan få efter samma förälder. Om föräldern lever ska underhållsstöd utgå, i annat fall ska efterlevandestöd betalas ut. Om endera förmån betalas ut och inget nytt inträffar (t.ex. dödsfall av föräldern vid senare tidpunkt) ska inga nya ansökningar skickas. Det finns ingen möjlighet för kommunerna att uppbära barnets pensionsförmåner.

Barnpension och efterlevandestöd ersätter en del av den försörjning som den avlidne föräldern stod för och är i första hand tänkt att användas för barnets löpande kostnader. Det är därför rimligt att pengarna i skälig utsträckning kommer barnet till del även när denne bor med en särskilt förordnad vårdnadshavare. När det finns en efterlevande förälder som är mottagare av utbetalningen förutsätter det dock att denne ser till att pengarna kommer barnet till del. Om så sker bör motsvarande belopp avräknas helt eller delvis på omkostnadsersättningen. Ett visst sparande torde det dock finnas utrymme för eftersom barnpensionen ska tillförsäkra barnet en viss standard, det skulle till exempel kunna vara sparande till en cykel eller ett körkort.

Det är rimligt att för barnpensionen använda samma nivåer som när man bestämmer vad föräldrar normalt ska betala till kommunen, dvs att man följer beloppen för underhållsstöd. Det innebär då att, i den mån barnpensionens storlek överstiger beloppen för underhållsstöd, så används det maximala beloppet för underhållsstöd (för respektive ålder) för löpande kostnaden och räknas av från omkostnadsersättningen. Överskjutande summa utgör ett sparande som kan användas till barnets utgifter vid behov, till exempel vid något större utgifter som cykel eller körkort mm. Det praktiska tillvägagångssättet kan påverkas beroende på om det är den efterlevande föräldern som administrerar detta eller om medel finns på ett överförmyndarspärtrat konto vilket medför att en ansökan behöver lämnas in till överförmyndaren för att medel ska kunna disponeras.

Om socialnämnden har anledning att misstänka att föräldrarna inte kommer att förvalta barnpensionen på ett betryggande sätt, i enlighet med barnets behov och nytta, är socialnämnden enligt 5 kap. 3 § p. 3 SoF skyldig att göra en anmäla till överförmyndaren. Samma bör gälla också om barnpensionen inte kommer barnet till del. **Överförmyndaren kan då besluta. Överförmyndaren kan då vid tingsrätten ansöka** om en medförmyndare som får i uppdrag att förvalta barnets tillgångar

ensam eller tillsammans med barnets förälder, se 10 kap. 8 § föräldrabalken (1946:381) (FB).

Det är inte möjligt att träffa frivilliga överenskommelser om att den efterlevande föräldern ska betala utöver vad kommunen lagligen har rätt att ta ut för barnets vård.

12.6 Vårdbidrag

Särskilt förordnad vårdnadshavare, som inte är ett barns förälder men som har vården om barnet, har enligt 22 kap. 2 § p. 3 SFB samma rätt till vårdbidrag som en förälder.

12.6 Omkostnadsersättning och merkostnadsbidrag

Särskilt förordnad vårdnadshavare som har vård om barnet kan ha rätt till omvårdnadsersättning och merkostnadsersättning i stället för föräldern.

12.7 Bilstöd

Särskilt förordnad vårdnadshavare kan beviljas bilstöd.

12.8 Aktivitetsersättning

En ungdom med funktionsnedsättning kan det året hen fyller 19 år få aktivitetsersättning för att bli klar med studier på gymnasienivå. Därmed kan omkostnadsersättningen till särskilt förordnad vårdnadshavare komma att reduceras med ett belopp som motsvarar vad den placerade själv står för med stöd av sin aktivitetsersättning. I samband med en eventuell förändring av omkostnadsersättningen till familjehemmet kan det vara på sin plats att undersöka om den berörda personen och särskilt förordnad vårdnadshavare behöver vägledning.

13. Ersättningar vid familjehemsvård av barn och unga enligt SoL, LVU och LSS

13.1 Omkostnadsersättning

Beräkning av rekommenderad omkostnadsersättning för år 2024.

Beloppen är beräknade på 2024 års prisbasbelopp, 57 300 kronor och inkluderar barnbidrag alternativt studiebidrag som ska dras av då det går direkt till familjehemmet alternativt den unge. Individuell bedömning måste göras utifrån vilka kostnader som kan komma i uppdraget. Omkostnadsersättningen är till för att täcka de merkostnader som familjehemmet får när det tar emot barnet i sin familj.

Ersättningen utgörs dels av en åldersfördelad schablon, som kallas grundkostnad, dels av tilläggskostnader som beräknas individuellt.

13.1.1 Tabell över omkostnadsersättning och delegater

Delegation	Ålder	Grundkostnad		Tilläggskostnad, högsta skattefria inklusive grundkostnad	
		Kronor/månad	% av prisbasbeloppet	Kronor/månad	% av prisbasbeloppet
	0-12	5253 kr	110 %	7401 kr	155 %
	13-19	5969 kr	125 %	8356 kr	175 %
		Handläggare		Enhetschef	

13.2 Arvodesersättning

Beräkning av rekommenderad arvodesersättning för år 2024.

Arvodet har räknats upp med 1,6 procent i jämförelse med 2023 års belopp för motsvarande arvode, se även information under punkt 5.2 Grunderna för arvode. Individuell bedömning måste göras utifrån vilken arbetsinsats uppdraget kräver.

13.2.1 Tabell över arvodesersättning och delegater

Delegation	Ålder	Grundarvode	Exempel på förhöjt arvode inklusive grundarvode		
			13 342 kr	15 281 kr	17 531 kr
	0-19	11 417 kr	13 342 kr	15 281 kr	17 531 kr
		Handläggare	Enhetschef		

14. Familjehemsersättning vid förälder/barnplacering enligt SoL, LVU och LSS

14.1 Omkostnadsersättning

Beräkning av rekommenderad omkostnadsersättning per förälder för år 2024.

Beloppen är beräknade på 2024 års prisbasbelopp, 57 300 kronor. Vid förälder/barnplacering utgår omkostnadsersättning även för barnet. Individuell bedömning måste göras utifrån vilka kostnader som kan komma i uppdraget.

14.1.1 Tabell över omkostnadsersättning och delegater

	Grundkostnad		Tilläggskostnad, högsta skattefria inklusive grundkostnad	
	Kronor/månad	% av prisbasbeloppet	Kronor/månad	% av prisbasbeloppet
	5969 kr	125 %	8356 kr	175 %
Delegation	Handläggare		Enhetschef	

14.2 Arvodesersättning

Beräkning av rekommenderad arvodesersättning per förälder för år 2024.

Ersättningen grundar sig på löneläget för vissa yrkesgrupper inom vårdsektorn, utgår från aktuell lönestatistik och är per månad fr.o.m. januari 2024. Arvodet har räknats upp med 1,6 procent för år 2024.

Vid förälder-/barnplaceringar utgår arvode - och omkostnadsersättning även för barnet.

Individuell bedömning måste göras utifrån vilken arbetsinsats uppdraget kräver.

14.2.1 Tabell över arvodesersättning och delegater

	Grundarvode	Exempel på förhöjt arvode inklusive grundarvode	
		10 934 kr	12 991 kr
Delegation	Handläggare	Enhetschef	

14.3 Räkneexempel förälder/barnplacering

Familjehemsplacering av en förälder och ett barn under 12 år där det saknas skäl att bevilja ett förhöjt arvode.

Ersättning för förälder

Omkostnad: 5469 kr

Arvode: 11 237 kr

Ersättning för ett barn under 12 år

Omkostnad: 4813 kr

Arvode: 11 237 kr

Total ersättning till familjehemmet

— 5469

— 11 237

— 4813

+11 237

— 32 756 kr

15. Familjehemsersättning vid placering av vuxen enligt SoL

15.1 Omkostnadsersättning

Beräkning av rekommenderad omkostnadsersättning för år 2024.

Beloppen är beräknade på 2024 års prisbasbelopp, 57 300 kronor. Individuell bedömning måste göras utifrån vilka kostnader som kan komma i uppdraget.

15.1.1 Tabell över omkostnadsersättning och delegater

Delegation	Grundkostnad		Tilläggskostnad, högsta skattefria inklusive grundkostnad	
	Kronor/månad	% av prisbasbeloppet	Kronor/månad	% av prisbasbeloppet

	5969 kr	125 %	8356 kr	175 %
	Handläggare		Enhetschef	

15.2 Arvodesersättning

Beräkning av rekommenderad arvodesersättning för år 2024. Ersättningen grundar sig på löneläget för vissa yrkesgrupper inom vårdsektorn, utgår från aktuell lönestatistik och är per månad fr.o.m. januari 2024. Arvodet har räknats upp med 1,6 procent för år 2024. Individuell bedömning måste göras utifrån vilken arbetsinsats uppdraget kräver.

15.2.1 Tabell över arvodesersättning och delegater

	Grundarvode	Exempel på förhöjt arvode inklusive grundarvode	
	10 934 kr	12 991 kr	15 379 kr
Delegation	Handläggare	Enhetschef	

16. Ersättning vid nätverksplacering

Om ett eller flera barn placeras hos släktingar så ska endast omkostnadsersättning utgå. Detta eftersom socialnämnden generellt väljer att placera inom nätverket efter önskemål från familjen och det ställs lägre krav på ett nätverkshem än ett externt familjehem. Om det bedöms vara skäligt att placera inom nätverket men ändå utgå arvode ska beslut fattas av socialt utskott.

16.1 Omkostnadsersättning vid nätverksplacering

Beräkning av rekommenderad omkostnadsersättning för år 2024.

Beloppen är beräknade på 2024 års prisbasbelopp, 57 300 kronor, och gäller per månad fr.o.m. januari 2024. Individuell bedömning måste göras utifrån vilka kostnader som kan komma i uppdraget.

16.1.1 Tabell över omkostnadsersättning och delegater

	Ålder	Grundkostnad		Tilläggskostnad, högsta skattefria inklusive grundkostnad	
		Kronor/månad	% av prisbasbeloppet	Kronor/månad	% av prisbasbeloppet
Delegation	0-12	5253 kr	110 %	7401 kr	155 %
	13-19	5969 kr	125 %	8356 kr	175 %
		Handläggare		Enhetschef	

17. Barnkonsekvensanalys

Riktlinjen rör ersättning till familjehem, både för vuxna och barn, och riktlinjen bedöms därför ha en potentiell påverkan på barn. Barnen som påverkas av beslutet har inte getts tillfälle att uttrycka sina åsikter mot bakgrund av dokumentets övergripande natur. Några negativa effekter för barn till följd av riktlinjen har inte kunnat ses då riktlinjen är en formalisering av vad som redan tidigare har gällt i kommunen och befintliga ersättningsnivåer kommer inte att förändras negativt.